

SZAKMAI BESZÁMOLÓ
HORVÁTH SAROLTA
SÖJTÖRI POSTAMESTERNŐ
HAGYATÉKÁNAK MEGVÁSÁRLÁSÁRÓL

Nemzeti
Kulturális
Alap

A Göcseji Múzeum a Nemzeti Kulturális Alap Pulszky-programja segítségével megvásárolta Horváth Sarolta (1915-1987) hagyatékának még egyben maradt részét, melyet unokahúga, egy zalaegerszegi tanárnő őrzött és adott el a Göcseji Múzeum számára.

Horváth Sarolta a zalai kisközség, Söjtör postamesternőjeként élte le egész életét, családot nem alapított, ezért szabadon hódolhatott gyűjtőszenvedélyének. Az volt a vágya, s ezt meg is valósította, hogy „úri” módon berendezett otthonban éljen, ezért gyűjtötte, felvásárolta elsősorban az 1945-ben a söjtöriek által széthordott Festetics-kastély berendezési darabjait, különösen azokat, amelyek gróf Tolnai Festetics Máriaéhoz, Erzsébet királyné udvarhölgyéhez, Deák Ferenc jó barátjához köthetők.

Festetics Mária (1839, Tolna – 1923, Söjtör) gyermekkorától az 1800-as évek elején épített, klasszicista stílusú söjtöri kastélyban élt. (Ma a község általános iskolája működik benne.) Fiatal leányként gyakran élvezte a szomszéd faluban, Pusztaszentlászlón nyaraló Deák Ferenc társaságát, aki nagy hatással volt rá, s akire atyai barátjaként tekintett. Az 1870-es évektől, kezdetben akarata ellenére lett Ferenc József feleségének, Erzsébet királynénak egyik magyar udvarhölgye (egyébként Andrássy Gyula és Deák Ferenc ajánlására). Az 1870-es, 80-as években, amikor még szülei, illetve édesanyja éltek, csak a nyári szabadságok idején vendégeskedett Söjtörön. Nyaralásairól folyamatosan vezetett naplójában is beszámolt. (Lásd: *"Egy udvarhölgy naplójából - Gr. Festetics Mária udvarhölgy naplójának Budán és Gödöllőn papírra vetett részei"* Gödöllői Kastély-Könyvek 2. 2009.) A királyné tragikus halála után haza költözött a faluba, s mivel szülei és imádott öccse, Vixerl (Viktor) sem élt már, haláláig egyedül élt a kastélyban, (korábban a királynő odaadó szolgálata miatt több kérést is elutasított), amelyet saját ízlése szerint rendezett be, elsősorban Bécsből hozott bútoraival. Közben háromszáz holddal gyarapította a birtokot, amely végül unokaöccsére, Festetics Sándorra (1876-1944) maradt. Az I. világháborúban megsérült, mozgáskorlátozott gróf a birtok egy részét bérlőkkel műveltette, az egyik utolsó Rakitay Gusztáv volt, aki nyugalmazott MÁV-főintézőként költözött Söjtörré.¹ A helyi intelligencia tagjai bejáratosak

---

¹ Lásd: Búza Péter: Söjtör. Budapest. [é.n.] 96. p. /Száz magyar falu könyvesháza/

voltak a kastélyba, ismerték berendezési tárgyait. Egyikük, az 1930-as években postamesterként dolgozó Mikolics Ferencné (akinek férjét Mari grófnő taníttatta, s állatorvos lett belőle) segített később kolléganőjének, Horváth Saroltának összeszedni, azonosítani a szétszóródott vagy kidobott bútorokat, dísztárgyakat. Így vette meg egy söjtöri nénitől a Festetics kastélyból származó neobarokk szalonsztalt, s az ötkarú Mária Terézia csillárt, valamint sok apró dísztárgyat, amelyek mára ismét szétszóródtak örökösei között. A különleges Lüsster lámpát, amely egykor Rakitay Gusztáv tulajdonát képezte, kidobva találta. A hozzá kapcsolódó történet szerint a lámpát a Diósgyőri Vasgyár igazgatója (ebben az időszakban Förster Nándor) a gyárban készítette a lányának, házasságkötése alkalmából. Ezért a lámpa teljesen egyedi kivitelű, iparművészeti remekmű. Kis fém tekercselt végű biléta is tartozik hozzá, rajta: „Diósgyőr 1893. febr. 25.” felirattal. Hogy a nászajándék hogy került az egykori MÁV-főintéző tulajdonába, sajnos, már nem tudható.

Horváth Sarolta nemcsak a Festetics-család, hanem saját felmenői hagyatékának összegyűjtésével is foglalkozott. A családi legenda szerint a dédapa, Mersics Ferenc testvérét egy osztrák gróf vette feleségül. Bécsi lakásuk szalonját neobarokk garnitúrával rendezték be. A bútoregyüttes haláluk után Magyarországra került, szétszórta darabjait a söjtöri postamester kisasszony egyesítette, így került hozzá az üvegvitrin és az ülőgarnitúra, s aki a történelem és Erzsébet királyné iránt érdeklődő unokahúgára hagyományozta otthonának értékes és különleges darabjait.

A Göcseji Múzeum a megvásárolt műtárgyakból szeretne – a Sissi kultuszra reflektálva – egy Festetics Máriára emlékező sarkot kialakítani a söjtöri Deák-kúria egyik termében.

A megvásárolt darabok:

1. Neobarokk szalonsztal Festetics Mária hagyatékából

Leltári száma: T. 2012.35.1.

Négyszög keresztmetszetű furnérozott kabriollábakon álló, széles kávájú, fenyő alapon cseresznye furnírozású szalonsztal. Lapjának sarkai és élei íveltek. A káva sarkai csapottak. A lábakat alul és felül faragott akantuszlevél motívum díszíti. Az asztallapon a furnírterítéket körbefutó keresztaszalás bordűr keretezi. A káván elöl fiókelő látható, a fiókcsúszó is kialakított, de a fiók hiányzik.

Készült az 1870-es években. Horváth Sarolta 1987-ben bekövetkezett halála után a bútort unokahúga, Pesty Lászlóné örökölte, aki 2012. augusztusáig használta, kertvárosi lakótelepi lakása nappali szobájának bútora volt, dísz tárgyakat tartott rajta.

Állapota: ép, megkímélt, használtságának megfelelő.

2. Mária Terézia stílusú mennyezeti kristálycsillár a Festetics-kastélyból

Leltári száma: T. 2012.35.4.

Az ötkarú, Mária Terézia stílusú kristálycsillár valószínűleg a 19. század végén, 20. század elején készült Csehországban. Elektromos világításúra szerelt, viszonylag egyszerű, kevésbé díszes darab. Váza, függesztőlánca sárgarézből készült, a vázat kristálylapocskák fedik, melyeket apró kristályrosetták rögzítenek egymáshoz. A felülről, egy gömbszelet alakú elemből induló öt váz enyhén kifelé tartó, de egyenes, amelyekhez alulról, ugyancsak egy pontból induló ívelt karok csatlakoznak, amelyek végein az egyszerű, dísztelen gyertyatartó tálkák és benne a gyertyát utánzó világítótestek láthatók. A csillár alján közepén szőlőfürt alakú csüngő van, felfelé nyolcszögű jégcsapforma áll. A lámpa vázat különféle alakú, magas ólomtartalmú alapanyagból öntött, metszett és csiszolt kristályüveg díszítmények öltöztetik fel: 4 db lapított pálca (1 hiányzik), 23 db nyolcszöglet átmetszetű (2 hiányzik) 4 db cseppvégződésű és 4 db háromszög (1-1 hiányzik) átmetszetű pálca, továbbá 30 db, 4 különböző méretű és formájú, többszörösen ívelt oldalú levél alakú függő, amelyek a lámpa fényét megtöbbszörözik. E csillárfajtát először a csehországi Josef Pallme készítette, aki Mária Teréziát ajándékozta meg vele, innen az elnevezése. A csillár egykor a söjtöri Festetics kastély berendezéséhez tartozott.

Állapota: elektromos szerkezetűre átalakított, aranyozása kopott. Egyes elemei hiányoznak.

3. Lüsster lámpa a 19. század végéről

Leltári száma: T. 2012.35.5.

A díszes függőlámpa fémváza bronzöntvényből készült. A mennyezetre rögzíthető, virágszirmot formázó kerek talpból három pár "lánc" lóg alá, amelyek indamotívumokkal kapcsolódnak a burát tartó kerek vázhoz. Ugyancsak felülről lóg alá az urna alakú ellensúly, amelyben több kilogramm súlyú öntöttvas betét található. A buratartó vázból három indákat, virágokat stilizáló ívelt kar nyúlik alá, amelyek ugyancsak kerek fémvázhoz kapcsolódnak, s amely az olajtartó edényt tartja. A karokon pánsípot fújó angyalfigurák láthatók. Az olajtartály levél és inda mintás Zsolnay majolika, alján fogantyúval. Felső része leemelhető, benne kiemelhető üvegedény van. Felső részén található a sárgarézéből készült csavarszerkezettel ellátott koronás díszű lámpabéltartó szerkezet, amelyet narancsszínű textilsapka fed. A lámpabúra félgömb alakú tejüveg, kézzel festett madár és levélmotívumokkal díszített. Felső pereme tagolt, csorba. A lámpára akasztva kis tekerccsé hajlított fémlapocska található, melyen a Diósgyőri Vasgyár emblémája és "*Diósgyőri m. kir. vas és aczélgyár 1893. febr. 25.*" felirat látható. A lámpa Horváth Sarolta hagyatékából származik. Egykor Rakitay Gusztáv tulajdonát képezte. A hozzá kapcsolódó történet szerint a lámpát a Diósgyőri Vasgyár igazgatója (ebben az időszakban Förster Nándor) a gyárban készítette a lányának, házasságkötése alkalmából. A nászajándék hogy került Rakitay

Gusztáv nyugalmazott MÁV-főintézőhöz, a söjtöri Festetics birtok egyik bérlőjéhez, ma már nem tudható.

Állapota: ép, kivéve a lámpabura felső peremét, amely egy helyen csorbult

4. Neobarokk vitrin

Leltári száma: T. 2012. 35.2.

Horváth Sarolta családjának hagyatékából származik az 1860-70-es években készült neobarokk stílusú vitrin. Vázszerkezete fenyőfából készült, dió furnérozású, íves párkányán, felső sarkain, az íves keretbetéteken faragott rozetta díszítés látható. A vitrin pogácsalábakon áll, eleje háromosztatú, közepén széles, felül íves keretbe foglalt üvegajtó van, melyet jobbról és balról ugyancsak íves, üvegbetétes, felül vízszintes lezárású elem fog közre. Oldalai keskenyek, ugyancsak üvegbetétesek. Az üvegfelületeket a vitrin elején és oldalain két-két profilozott osztóléc merevíti. Üvege öntött síküveg. Hátlapja előtt több darabból vágott tükör van, belsejében két polc és két vékony esztergált oszlopon nyugvó ívelt kispolc látható. Az ajtón kerek kulcspajzs fedí a kulcslyukat. A családi legenda szerint Horváth Sarolta Bécsben élő felmenőinek lakásának szalonját neobarokk garnitúrával rendezték be. Haláluk után az üvegvitrin Horváth Saroltáé lett, halála után unokahuga örökölte, aki 2012. augusztusáig használta, kertvárosi lakótelepi lakása nappali szobájának bútora volt, dísz tárgyakat tartott benne.

Állapota: ép, megkímélt, hasznátságának megfelelő.

5. Neobarokk karfás fotel

Leltári száma: T. 2012.35.3.

Horváth Sarolta családjának hagyatékából származik az 1860-70-es években készült neobarokk stílusú, bergére típusú fotel, ülőgarnitúra egy darabja. Magas, íves háttámláját profilonzott faváz keretezi, melynek felső pereme előre lejtve alakul párnázott karfává, vége faragott csigavonalban záródik. Hát- és oldaltámlája egybeépített és kárpitozott. A kárpitot díszszegek rögzítik a vázhoz. Ülőlapja vastag kárpitozású, rugós, elől ívelt. Első két lába esztergált, a hátsók kifelé ívelnek. A háttámla vázát kétoldalt és felül középen rozettás faragás díszíti. Újra kárpitozott, kárpitja csíkos mintázatú, bordó és vajszínű sávok váltják egymást, a világos sávokban apró virágmotívumokkal. Horváth Sarolta Bécsben élő felmenőinek hagyatékából származik. 1987-ben bekövetkezett halála után a bútort unokahúga örökölte, aki 2012. augusztusáig használta, kertvárosi lakótelepi lakása nappali szobájának bútora volt, amelyet nap mint nap használtak.

Állapota: vázszerkezete ép, stílusában megfelelő anyaggal újra kárpitozott, a bal oldali karfán kis helyen felfeslett.

